

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 10 mars 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 216, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—2:o.

Beträffande utredningen i ärendena får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

1:o.

Lyngsjöns vattenavledningsföretag i Östergötlands län.

Under punkt 1:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, dels att till avbetalning i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts å det till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vattensjuka marker inom Häradshammars, Östra Ny och Rönö socknar av Östergötlands län den 14 maj 1920 beviljade lånet från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 55,865 kronor 14 öre, dels ock att statens avdikningslånefonds fordran å upplupen ränta å den del av lånet, som sålunda avbetalas, må avskrivas.

Den 4 oktober 1918 anvisade Kungl. Maj:t till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vattensjuka marker inom Häradshammars, Östra Ny och Rönö socknar av Östergötlands län dels lån från odlingslånefonden med 132,730 kronor under de i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 278) angående villkoren för lån från odlingslånefonden stadgade villkor, dels ock statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 87,300 kronor under de i kungörelsen den 28 juli 1916 (nr 376) angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget stadgade villkor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Vidare har Kungl. Maj:t till företaget anvisat den 14 maj 1920 ytterligare lån från odlingslånefonden med 132,730 kronor samt den 5 juli 1929 dels

statsbidrag från statens avdikningsanslag med 147,580 kronor under de villkor, som stadgas i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag med däri genom kungörelserna den 27 juni 1927 (nr 276) och den 27 juni 1929 (nr 215) gjorda ändringar, dels ock lån från statens avdikningslånefond med 201,120 kronor under de i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258) angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond stadgade villkor.

I samband med företagets godkännande år 1930 har lantbruksstyrelsen jämlikt kungörelsen den 1 juni 1923 (nr 159) med ytterligare bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag tillerkänt företaget sådant tilläggsbidrag med 20,350 kronor.

1935 års riksdag (prop. nr 180; jordbruksutskottets utl. nr 55; riksdagens skr. nr 169) medgav *dels* att till inbetalning av det till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vissa vattensjuka marker den 5 juli 1929 beviljade lån från statens avdikningslånefond finge från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 201,120 kronor, *dels ock* att avdikningslånefondens fordran för å nämnda lån upplupen ränta finge avskrivas.

1938 års riksdag (prop. nr 66; jordbruksutskottets utl. nr 8; riksdagens skr. nr 72) medgav *dels* att till avbetalning å det till Lyngsjön samt torrläggning och odling av vissa vattensjuka marker den 14 maj 1920 beviljade lånet från odlingslånefonden finge från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 40,529 kronor 37 öre, *dels ock* att odlingslånefondens fordran å upplupen ränta å den del av lånet, som sålunda skulle avbetalas, finge avskrivas.

I skrivelse den 5 december 1938 har nu *styrelsen för Lyngsjöns vattenavledningsföretag* hemställt *dels* att ägarna till de fastigheter, som under år 1938 erhållit lindring i återbetalningen av det företaget den 14 maj 1920 beviljade lånet å 132,730 kronor, måtte erhålla statsbidrag till betalning av ännu oguldna annuiteter för åren 1932—1935, *dels* att övriga delägare i företaget måtte erhålla statsbidrag till betalning av resterande skuld å samma lån, *dels ock* att avdikningslånefondens fordran för å sagda lån upplupen ränta måtte för samtliga delägare avskrivas.

Över framställningen ha utlåtanden avgivits den 30 december 1938 av länsstyrelsen i Östergötlands län, den 20 februari 1939 av lantbruksstyrelsen och den 25 februari 1939 av statskontoret.

Med ledning av från statskontoret införskaffade uppgifter ha inom jordbruksdepartementet upprättats de tre tabeller (betecknade A, B och C), vilka intagits å sid. 16—19.

Tabell A upptager de fastigheter, vilkas ägare enligt 1938 års beslut fått sina efter 1935 års annuitet återstående andelar i kapitalskulden avskrivna med tillhopa 40,529 kronor 37 öre. I den kolumn, vars slutsumma uppgår till 4,731 kronor 3 öre, angives kapitaldelen av annuiteterna för år 1935 och tidigare år, vilka annuiteter på grund av de av Kungl. Maj:t år 1933 och

Tabell B.

F a s t i g h e t	Jord- regis- ter nr	Annuitet för åren 1931-1952 Kronor	Kapitaldel av annuiteterna för år 1937 och tidi- gare år, vilka på grund av bevil- jade anstånd ännu ej debiterats Kronor	Kapital- skuld efter erläggandet av 1937 års annuitet Kronor
<i>Häradshammars socken.</i>				
Möckeläng, Möckelstalund.....	1 ⁷	1: 30	—	15: 13
<i>Östra Ny socken.</i>				
Höckerstad, Gobondeäng	1 ⁶	20: 77	11: 65	241: 79
Södermem	1 ⁸	138: 65	101: 09	449: 94
D:o				
gemensamma och oskiftade ägor.....	1 ² , 4 ³	121: 77	56: 94	253: 43
D:o				
gemensamma och oskiftade ägor.....	13, 4 ³	123: 36	61: 10	271: 94
Södermem	4 ³	125: 99	67: 97	302: 56
Östermem	4 ¹	123: 88	324: —	1,442: 14
Gärdet	1 ¹	119: 41	50: 77	225: 96
Tomta				
gemensamma och oskiftade ägor.....	1 ²⁻³	181: 63	213: 50	950: 29
Örtomta	7 ¹	239: 32	22: 05	457: 74
Hus eller Norrängen	1 ²	18: 13	10: 17	211: 06
Dyhult	1 ¹	20: 40	—	237: 49
Ingelstorp	1 ¹	256: 20	31: 51	654: 25
Halvantorp	1 ¹	13: 43	7: 53	156: 34
Tobo	1 ¹	11: 11	6: 23	129: 34
Råsätter	1 ¹	2: 78	1: 56	32: 36
Frötorp	1 ¹	8: 20	—	95: 46
Ahltorp	1 ¹	7: 36	—	85: 68
Hemmingstorp	1 ²	22: 05	—	256: 69
<i>Kuddby socken.</i>				
Gnestad, Lida	1 ⁸	143: 53	113: 85	506: 75
Kapperstad, Fredriksberg	1 ⁶	217: 37	9: 74	202: 21
Summa kronor			1,089: 66	7,178: 55

¹ Uppskov 5 år enligt brev den 7 september 1933.² „ 1 „ „ „ „ 7 „ 1934.

1934 beviljade anstånden under respektive 5 och 1 år ännu icke blivit vederbörande debiterade.

Tabell B upptager de fastigheter, vilkas ägare i ett av länsstyrelsen i Östergötlands län avgivet utlåtande angivits ha svag eller mycket svag ekonomi och som icke erhållit någon avskrivning av sina andelar i kapitalskulden.

Tabell C upptager övriga av lånet besvärade fastigheter.

Tabell C.

Fastighet	Jord- re- gister nr	Annuitet för åren 1931-1952 Kronor	Kapitaldel av annuiteterna för år 1937 och tidi- gare år, vilka på grund av bevil- jade anstånd ännu ej debiterats Kronor	Kapital- skuld efter erläggandet av 1937 års annuitet Kronor
<i>Häradshammars socken.</i>				
Lundby storgård	1 ¹	² 69: 77	39: 12	812: 22
Särstad	2 ¹	¹ 65: 22	170: 58	759: 25
Långsätter	1 ¹	¹ 24: 27	63: 48	282: 54
Vånga	1 ³	2: 87	—	33: 41
D:o	2 ²	5: 20	—	60: 54
Möckeläng, Möckelstalund	1 ⁵	0: 42	—	4: 89
Möckeläng, Ekenberg	1 ⁶	3: 39	—	39: 46
Börstorpstäppan utjord	1 ¹	4: 06	—	47: 26
<i>Östra Ny socken.</i>				
Norrmems västergård	2 ¹	381: 08	—	4,436: 32
D:o östergård	3 ¹	332: 17	—	3,866: 94
Tjuvetorp	1 ¹	¹ 153: 03	400: 24	1,781: 49
Höckerstad	1 ³	49: 96	—	581: 61
D:o	1 ²	26: 14	—	304: 31
En till hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Grevstad i Å socken hörande andel i utjorden Norrkärret		10: 45	—	121: 65
En till hemmanet Södermem hörande andel av utjorden Norrkärret		² 19: 05	10: 68	221: 77
En till hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Magelstad i Östra Ny socken hörande andel av utjor- den Norrkärret		¹ 37: 69	98: 58	438: 77
Prästgården				
Den å utjorden Norrkärret belöpande an- delen	1 ¹	¹ 43: 59	114: 01	507: 45
Österskam östergård	1 ²	¹ 134: 10	350: 73	1,561: 12
D:o Norr Mellängård	3 ²	42: 14	—	490: 57
D:o D:o	3 ³	¹ 80: 09	209: 47	932: 36
Östermem	1 ²	39: 74	—	462: 63
D:o	1 ³	¹ 34: 55	90: 36	402: 21
D:o Lövsätter	1 ⁵	¹ 14: 80	38: 71	172: 29
D:o	1 ⁹	¹ 10: 16	26: 57	118: 28
D:o	2 ¹	36: 57	—	425: 73
D:o	3 ¹	² 36: —	20: 19	419: 09
D:o	5 ¹	¹ 139: 66	365: 27	1,625: 84
Starrmyra	1 ¹	¹ 160: 82	420: 61	1,872: 18
Prästgården				
Den å utjorden Partmossen belöpande an- delen	1 ¹	² 28: 38	15: 91	330: 38
Starrmyra				
En å utjorden Partmossen belöpande andel	1 ¹	¹ 93: 62	244: 86	1,089: 87
Örtomta	1 ¹	17: 40	—	202: 56
D:o	{av 2 ³ } {av 5 ⁶ }	² 54: 23	30: 41	631: 32
D:o	{av 2 ⁸ } {av 5 ⁶ }	33: 92	—	394: 88
D:o	{av 3 ⁴ } {av 4 ⁴ } {av 5 ⁴ }	29: 42	—	342: 49

¹ Uppskov 5 år enligt brev den 7 september 1933.² " 1 " " " " 7 " " 1934.

F a s t i g h e t	Jord- re- gister nr	Annuitet för åren 1931-1952	Kapitaldel av annuiteterna för år 1937 och tidi- gare år, vilka på grund av bevil- jade anstånd ännu ej debiterats	Kapital- skuld efter erläggandet av 1937 års annuitet
		Kronor	Kronor	Kronor
Spångtorpet	1 ¹	30: 07	—	350: 06
Hus eller Norrängen	av 1 ¹	445: 70	—	5,188: 59
Lyngsjöhagen				
gemensamma och oskiftade ägor	1 ²⁻³	¹ 445: 62	1,165: 45	5,187: 66
Merums allmänning nr 4		65: 85	—	766: 59
Olofstorp	1 ⁷	² 103: 07	57: 79	1,199: 88
Lönsås				
gemensamma och oskiftade ägor	1 ²⁻³	¹ 1,000: 97	561: 26	11,652: 74
Lönsås allmänning nr 2		2: 84	—	33: 06
Näsängsudden		98: 95	—	1,151: 92
Näsängen ett torp	1 ¹	30: 69	—	357: 28
Åkermossen	1 ¹	² 22: 77	12: 77	265: 08
Åkermossen av Mansängen	3 ²	187: 80	229: 63	1,022: 12
D:o D:o	3 ³	¹ 87: 16	227: 96	1,014: 67
Hasselö	1 ¹	77: 53	—	902: 56
Hemmingstorp	1 ³	16: 49	—	191: 97
<i>Kuddby socken.</i>				
Kapperstad klt.				
Gobondeäng	3 ³	8: 60	—	100: 12
<i>Rönö socken.</i>				
Rävegrav, skattelägenhet	av 1 ¹	² 23: 72	13: 30	276: 13
Lövhejan	1 ²	¹ 54: 63	142: 88	635: 97
Mörje	3 ³	3: 96	—	46: 10
Summa kronor			5,120: 82	56,116: 18
Nedskrivning med 70 %			3,584: 57	39,281: 33

¹ Uppskov 5 år enligt brev den 7 september 1933.² „ 1 „ „ „ „ 7 september 1934.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Vid den under år 1938 företagna prövningen av frågan, huruvida hjälp borde lämnas delägarna i förevarande företag med avseende å återbetalningen av det genom beslutet den 14 maj 1920 till företaget beviljade lånet å 132,730 kronor från odlingslånefonden anförde jag bland annat, att med hänsyn till då föreliggande utredning bistånd endast borde givas sådana delägare i företaget, vilka till följd av sin svaga ställning vore i trängande behov därav. Det av riksdagen sedermera anvisade, i tabell A upptagna beloppet å 40,529 kronor 37 öre avsåg efterskänkande av den efter erläggandet av 1935 års annuitet återstående kapitalskulden beträffande de delägare, som upptagits å en av lantbruksstyrelsen upprättad förteckning över vissa ekonomiskt särskilt betryckta delägare. Samtidigt uttalade jag, att frågan huruvida bistånd från statens sida jämväl borde lämnas andra delägare i företaget borde underkastas ytterligare utredning. Denna utred-

ning har nu verkställts av torrlägningskommittén. Härjämte ha länsstyrelsen i Östergötlands län, lantbruksstyrelsen och statskontoret avgivit yttranden över en framställning från företaget om ytterligare bistånd. Av kommitténs utredning torde framgå, att även andra delägare än de, som under år 1938 erhållit bistånd, äro i trängande behov av hjälp. Vid beräkning av storleken av ytterligare bistånd från statens sida torde hänsyn böra tagas även till den omständigheten, att nästan samtliga delägare med svag ekonomi erhållit uppskov under vissa år med erläggandet av sina annuiteter. Det under år 1938 lämnade understödet avsåg blott efterskänkandet av kapitalskulden efter erläggandet av 1935 års annuitet, vilket för då tillgodosedda delägare icke innebar fullständig hjälp på grund av att vissa annuiteter för tidigare år ännu ej debiterats. Jag biträder torrlägningskommitténs uppfattning, att samtliga de intressenter, som i den till länsstyrelsens utlåtande den 25 februari 1937 fogade förteckningen angivas ha svag eller mycket svag ekonomi, böra erhålla fullständig befrielse från sin återstående kapitalskuld å 1920 års lån. Detta skulle innebära, att de i tabellerna A och B upptagna beloppen 4,731 kronor 3 öre, 1,089 kronor 66 öre och 7,178 kronor 55 öre, tillhoppa 12,999 kronor 24 öre, tillgodofördes avdikningslånefonden. Vad angår övriga delägare i företaget anser jag med billigheten överensstämmande, att jämväl dessa nu erhålla bistånd på grund av vad som under utredningen framkommit angående kostnaderna för företaget. Jag anser emellertid icke, att dessa delägare böra erhålla fullständig befrielse från sin kapitalskuld från och med 1938 års annuitet. I stället vill jag förordna torrlägningskommitténs förslag om nedsättning med 70 procent av återstående kapitalskuld, vari inbegripas de annuiteter, som på grund av beviljade anstånd ännu ej blivit påförda. Av tabell C framgår, att härför erfordras ett belopp av $(3,584:57 + 39,281:33 =) 42,865$ kronor 90 öre. I anslutning till vad jag nu anfört torde för ändamålet ett sammanlagt belopp av $(12,999:24 + 42,865:90 =) 55,865$ kronor 14 öre böra utgå från statens avdikningsanslag. I samband härmed torde böra avskrivas den å den avbetalade kapitalskulden upplupna räntan. Härtill bör riksdagens medgivande inhämtas. Bidragsbeloppet torde böra av lantbruksstyrelsen ställas till statskontorets förfogande för att såsom avbetalning å ifrågavarande lån tillgodoföras avdikningslånefonden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bidragsbeloppets fördelning å de olika fastigheterna. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen medgiver,

A) att till avbetalning i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts å det till sänkning av Lyngsjön samt torrlägg-

ning och odling av vattensjuka marker inom Häradshammars, Östra Ny och Rönö socknar av Östergötlands län den 14 maj 1920 beviljade lånet från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 55,865 kronor 14 öre,

B) att statens avdikningslånefonds fordran å upplupen ränta å den del av lånet, som sålunda avbetalas, må avskrivas.

2:o.

Ätrans regleringsföretag i Älvsborgs och Skaraborgs län.

Under punkt 2:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att för avbetalning av vissa andelar i de lån till reglering av ån Ätran för torrläggning av vattenskadade marker inom Vartofta-Åsaka m. fl. socknar av Skaraborgs län samt Norra Åsarps m. fl. socknar av Älvsborgs län, som beviljats den 31 december 1924 från odlingslånefonden samt den 27 juni 1927 och den 6 april 1934 från statens avdikningslånefond, må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 18,740 kronor.

Den 31 december 1924 anvisade Kungl. Maj:t till reglering av ån Ätran för torrläggning av vattenskadade marker inom Vartofta-Åsaka, Vistorps och Vårkumla socknar av Skaraborgs län samt Norra Åsarps, Kölabý och Smula socknar av Älvsborgs län dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 59,500 kronor, dels ock lån från odlingslånefonden med 178,500 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan. Den 11 juni 1927 medgav lantbruksstyrelsen viss ändring i arbetsplanen och föreskrev i samband därmed, att nyssnämnda statsbidrag och lån skulle minskas till 58,530 kronor respektive 175,620 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t till företagets utförande anvisat dels den 27 juni 1927 lån från statens avdikningslånefond med 63,540 kronor, dels ock den 19 april 1929 — under förutsättning att nyssnämnda lån å 63,540 kronor minskades med 9,400 kronor till 54,140 kronor — statsbidrag från statens avdikningsanslag med 18,050 kronor.

Härefter beviljade Kungl. Maj:t den 6 april 1934 till vissa i företaget delaktiga fastigheter, vilkas ägare icke erhållit del av omförmälda statsunderstöd, ytterligare såväl statsbidrag från statens avdikningsanslag med 610 kronor som lån från statens avdikningslånefond med 1,830 kronor.

I en den 28 december 1937 dagtecknad skrift ha Erik Johansson, Valunda, Åsarp, med flera delägare i företaget anhållit om nedskrivning med 50 procent av sin återstående kapitalskuld å de till Ätrans reglering beviljade lånen från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

Över framställningen ha infordrade utlåtanden avgivits den 7 december 1938 av lantbruksstyrelsen och den 17 januari 1939 av statskontoret. Vid

lantbruksstyrelsens utlåtande funnos fogade yttranden från länsstyrelserna i Skaraborgs och Älvsborgs län, lantbruksingenjören i förstnämnda län samt vederbörande landsfiskaler.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Av vad i det föregående anförts framgår, att sökandenas annuiteter å de till förevarande torrlägningsföretag beviljade statslånen uppgå till belopp, motsvarande omkring 16 kronor per hektar av sökandenas i företaget ingående mark. För sökandena, vilka samtliga, enligt vad den i ärendet verkställda utredningen giver vid handen, ha att dragas med en betydande skuldbörda, ställer det sig givetvis ytterst svårt att gälda en annuitet av sådan storlek. Med hänsyn härtill finner jag billighetsskäl tala för att sökandena erhålla någon lindring i sin bekymmersamma ekonomiska belägenhet. Såsom lantbruksstyrelsen och statskontoret föreslagit torde ytterligare statsunderstöd böra beredas sökandena för verkställande av en avbetalning å deras skuld i anledning av de till torrlägningsföretaget beviljade lånen. I fråga om statsunderstödet storlek ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens förslag. Jag tillstyrker alltså, att för ändamålet må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 18,740 kronor. Härtill bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas. Bidragsbeloppet torde böra av lantbruksstyrelsen ställas till statskontorets förfogande för att såsom avbetalning å ifrågavarande lån tillgodoföras avdikningslånefonden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bidragsbeloppets fördelning å här avsedda, sökandena tillhöriga fastigheter. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.»

Utskottet.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts framställning, hemställer,

att riksdagen medgiver, att för avbetalning av vissa andelar i de lån till reglering av ån Ätran för torrläggning av vattenskadade marker inom Vartofta-Åsaka m. fl. socknar av Skaraborgs län samt Norra Åsarps m. fl. socknar av Älvsborgs län, som beviljats den 31 december 1924 från odlingslånefonden samt den 27 juni 1927 och den 6 april 1934 från statens avdikningslånefond, må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 18,740 kronor.

Stockholm den 28 mars 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 35.